

Zpráva Akreditační komise o hodnocení Fakulty právnické Západočeské univerzity v Plzni

červen 2008

Akreditační komise (dále jen AK) rozhodla na svém zasedání ve dnech 18. – 20. června 2007 v Pavlově, že bude v souladu s § 84 odst. 1 písm. a) zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), provedeno hodnocení Fakulty právnické Západočeské univerzity v Plzni. Pro tuto činnost jmenovala AK účelovou pracovní skupinu ve složení: Vladimíra Dvořáková – předsedkyně, Milan Bakeš, Alena Winterová, Josef Fiala, Radim Boháč. Za Studentskou komoru Rady vysokých škol se hodnocení jako členů účelové pracovní skupiny zúčastnil Marek Hodulík.

Právnická fakulta Západočeské univerzity patří k nejmladším právnickým fakultám v České republice, byla založena v roce 1993. V současnosti má akreditován bakalářský studijní program *Právní specializace s oborem Veřejná správa*, magisterský studijní program *Právo a právní věda s oborem Právo*. Ve spolupráci s Ústavem státu a práva Akademie věd ČR (podle § 81 zákona o vysokých školách) má akreditován doktorský studijní program *Teoretické právní vědy* se šesti obory: *Mezinárodní právo, Občanské právo, Obchodní právo, Právní dějiny, Trestní právo, Ústavní právo*. Na fakultě se také realizovaly a realizují různé programy celoživotního vzdělávání – od roku 2005 se uskutečňuje program celoživotního vzdělávání *Obecné a zvláštní aspekty veřejné správy*.

Účelová pracovní skupina si vyžádala potřebné podklady, které byly ještě v průběhu přípravy jednání doplňovány, další doplňkové informace si vyžádala při návštěvě hodnocené instituce. Účelová pracovní skupina navštívila fakultu dne 11. dubna 2008 za účasti všech členů účelové pracovní skupiny. Právnickou fakultu Západočeské univerzity v Plzni na jednání reprezentovali Jaroslav Zachariáš – děkan, Ivan Tomažič, Milan Kindl, Karel Klíma. Vedení Západočeské univerzity v Plzni reprezentoval Josef Průša – rektor. V průběhu návštěvy vedl Marek Hodulík diskusi se studenty různých ročníků a s účastníky celoživotního vzdělávání.

Hodnocení fakulty se soustředilo zejména na otázky:

1. kvality studia na všech úrovních studia,
2. organizace studia, evaluační procesy výuky,
3. vědecké a výzkumné činnosti,
4. personálního zabezpečení,
5. přijímacích zkoušek,
6. nostrifikace,
7. prodloužení platnosti akreditace studijních programů.

AK konstatuje, že vedení fakulty vytvořilo velmi dobré pracovní podmínky pro průběh hodnocení, jednání probíhala konstruktivně a otevřeně, všechny požadované podklady byly účelové pracovní skupině poskytnuty.

1) Kvalita studia

Účelová pracovní skupina ověřovala kvalitu studia jak z podkladů poskytnutých právnickou fakultou (úspěšnost ve studiu, hodnocení studentů), tak zejména z předložených bakalářských, diplomových a disertačních prací, jejich posudků a dokumentace obhajob. Proběhlo také dotazníkové šetření mezi studenty a přímé rozhovory, které vedl zástupce studentské komory Rady vysokých škol. Účelová pracovní skupina konstatovala, že:

- posuzované bakalářské a diplomové práce mají dobrou úroveň po formální i obsahové stránce, posudky jsou dobře zpracovávány a klasifikace odráží kvalitu práce,
- studenti bakalářského a magisterského studia převážně hodnotí kvalitu výuky pozitivně, objevují se požadavky na zařazení více jazykových kurzů (i když dle vedení fakulty studenti nenaplňují kurzy nabízející odborné přednášky v cizích jazycích, ani není příliš vysoký zájem o studium v zahraničí, které fakulta nabízí). Problémem je spíše nižší vstupní kvalita jazykových kompetencí studentů. Přípomínky jsou také k možnosti zapsat si výběrové předměty a větší výběr z prakticky orientovaných předmětů,
- doktorský studijní program vykazuje závažné nedostatky. Převážná většina doktorských prací sice kvalitou odpovídá požadavkům na doktorské práce (jedna práce, byť se specifickým tématem – návrh zákona, neobsahovala žádnou teoretickou část, vědecký aparát a seznam literatury), ale složení komisí často neodpovídá oboru, v němž obhajoba probíhala (fakticky stejné komise pro všechny obory), u oborů, v nichž probíhala obhajoba se objevovaly neadekvátní specializace (občanské právo, specializace správní právo), oponenti, kteří byli bez vědeckých a vědecko-pedagogických hodností, tj. měli představovat významné odborníky z oboru, často působí v oborech jiných. Účelová pracovní skupina si vyžádala přístup (adresa a přístupová hesla) ke zveřejněným pracím na webových stránkách, aby mohla úroveň prací hlouběji posoudit.

2) Organizace studia a evaluační procesy výuky

AK neshledala v této oblasti závažnější problémy. Studenti převážně hodnotili organizaci studia pozitivně (knihovna přístupná v dostatečném čase, doporučená literatura k dispozici, menší výhrady k možnosti vypůjčovat si publikace domů, počítače dostatečné), dílčí připomínky k úředním hodinám na studijním oddělení. Při jednání s vedením školy nebyla zcela ujasněna organizace celoživotního vzdělávání, z jednání se studenty celoživotního vzdělávání bylo zřejmé, že hlavním cílem je přestoupit do bakalářské formy studia, studenti hovořili o cca týdenním soustředěním jednou za semestr. Organizace výuky sice vychází vstříc omezeným časovým možnostem studentů, ale efektivita vzhledem k velkému nahuštění výuky se výrazně snižuje. Vedení fakulty ale zároveň umožňuje studentům celoživotního vzdělávání, aby dle svých časových možností navštěvovali výuku organizovanou pro denní studium (přednášky), využívali konzultace. Účelová pracovní skupina si vyžádala rozvrhy celoživotního vzdělávání za poslední dva roky.

Účelová pracovní skupina konstatovala, že systém hodnocení výuky ze strany studentů není příliš efektivní (malá účast studentů v tomto hodnocení, možné nejistoty ohledně anonymity, minimální odezva na hodnocení ze strany vedení školy).

3) Vědecká a výzkumná činnost

Fakulta v současné době neřeší žádný grant či výzkumný projekt, byť někteří pracovníci řeší granty na jiných pracovištích – z hlediska doktorského studia má význam vědecká činnost na Ústavu státu a práva AV ČR, s nímž realizuje Právnická fakulta doktorské studium v oboru Mezinárodní právo.

4) Personální zabezpečení

Na fakultě přetrvává nedostatečné personální zabezpečení, a to jak z hlediska požadavků na magisterské studium, tak z hlediska doktorského studia. Patnáct let existence fakulty již mělo vytvořit dostatečné podmínky pro stabilizaci personálního zabezpečení. Hlavním problémem je nedostatek habilitovaných vyučujících a profesorů (přičemž minimálně u některých pracovníků by předpoklady pro výšení kvalifikace byly), ti, co jsou nositeli vědeckých a vědeckopedagogických hodností působí zároveň na řadě jiných

pracovišť (někdy i více než tři institucí), a celkový součet jejich pracovních úvazků tak přesahuje dva i tři plné úvazky.

5) Přijímací řízení

Účelová pracovní skupina konstatovala, že probíhají specifické přijímací zkoušky pro studenty s ukončeným bakalářským studiem v programu *Právní specializace*, přičemž některé soukromé školy toho využívají pro vlastní sebe prezentaci na webových stránkách (Vysoká škola Karlovy Vary, o.p.s.). Podmínky přijímacích zkoušek pro absolventy bakalářského studia v programu *Právní specializace* nejsou přitom zveřejněny a nejsou ani součástí vnitřních předpisů.

6) Nostrifikace

AK se vyjádřila k problému nostrifikací bakalářského a magisterského programu *Právo* (bakalářský), *Právní věda* (magisterský) realizovaného Mezinárodním institutem podnikatelství a práva, s akreditací Ruské federace získanou pro Moskevskou vysokou školu podnikatelství a práva (bakalářský program cca 150 nostrifikací v letech 2004-2006) a s akreditací Ukrajinské republiky pro Zakarpatskou státní univerzitu v Užhorodě (magisterský program, nostrifikace 2005-2007 cca 100 absolventů). AK upozorňuje, že při nostrifikacích byl brán v úvahu pouze základní rámec programu a neposuzovala se otázka kvality výuky, a fakticky se tak napomáhalo obcházení požadavků akreditací v České republice. Za velmi nevhodné AK považuje zejména Prohlášení poskytnuté této institucí o ekvivalenci vzdělání v České republice, které má tato instituce zveřejněno na svých webových stránkách. Prohlášení poskytl rektorát Západočeské univerzity v Plzni.

7) Prodloužení platnosti akreditace studijních programů

V souvislosti s hodnocením instituce AK také rozhoduje o prodloužení platnosti akreditace studijních programů. Fakulta právnická Západočeské univerzity v Plzni má v současnosti akreditovaný bakalářský studijní program s platností do 1. června 2012, magisterský do 30. června 2008, doktorský do 5. května 2009. AK zároveň s hodnocením fakulty posuzuje žádost o prodloužení platnosti akreditaci magisterského studijního programu

Původně předložený spis k prodloužení platnosti akreditace magisterského studijního programu vykazoval závažné formální i obsahové nedostatky a AK požádala o jeho dopracování. I přepracovaná žádost předložená Západočeskou univerzitou v Plzni vykazuje závažné formální a obsahové nedostatky, která se týkají zejména se nedostatečného personálního zabezpečení studijního programu a neexistence související výzkumné činnosti příslušnými pracovišti Západočeské univerzity v Plzni.

1. V nové žádosti je uvedeno, že ohledně předmětů společného základu je 49 % přednášeno profesory a docenty, 52 % odbornými asistenty a 10 % externími odborníky (což je celkem 111 %, takže některé z údajů nemohou být správné).
2. V nové žádosti je uvedeno, že ohledně oborových předmětů je 33 % přednášeno profesory a docenty, 70 % odbornými asistenty a 10 % externími odborníky (což je celkem 113 %, takže některé z údajů nemohou být správné). Nejsou naplněny standardy AK, podle kterých by mělo být alespoň 60 % přednášek vyučováno profesory nebo docenty příslušného odborného zaměření.
3. U některých vyučujících vytváří součet všech uváděných úvazků pochybnosti o fyzické zvladatelnosti výuky, natož dostatečném časovém prostoru k realizaci související výzkumné činnosti.
4. U některých vyučujících nebylo možné úvazky posoudit, neboť údaje zcela chybí či zejména není uveden rozsah úvazků.

5. U některých vyučujících není uvedena žádná publikační činnost či je vysloveně uvedeno, že nepublikují.

Závěry:

AK konstatuje, že bakalářské studium na Fakultě právnické Západočeské univerzity v Plzni probíhá na kvalitní úrovni, magisterské studium vykazuje závažné nedostatky z hlediska personálního zabezpečení i související výzkumné a odborné činnosti na fakultě. Kvalita bakalářských i magisterských prací je na dobré úrovni, což potvrzuje v podstatě dobré hodnocení tohoto studia. Studenti v převážné většině hodnotí studium kladně. Výrazné pochyby se objevují v souvislosti s doktorským studiem, a to jak z hlediska složení komisi, tak zejména z hlediska nedostatečného výzkumu, který by probíhal přímo pracovišti Fakulty právnické Západočeské univerzity v Plzni. Je nutné zdůraznit, že problémy s vědou a výzkumem přímo na fakultě a personálním zabezpečením jsou vzájemně propojené – vzhledem k množství úvazků jednotlivých kvalifikovaných pracovníků a jejich případné vědecké činnosti na jiných pracovištích, již nezbyvá prostor pro realizaci vědecké a výzkumné činnosti na Fakultě právnické Západočeské univerzity v Plzni.

Nejasnosti jsou ohledně přijímacích řízení (u absolventů bakalářských programů *Právní specializace*), jisté problémy lze vidět i u organizace celoživotního vzdělávání a objemu výuky. Za nevhodné AK považuje, aby Fakulta právnická či přímo Západočeská univerzita v Plzni byly spojovány s nostrifikacemi v případech, kdy daná instituce jednoznačně obchází podmínky pro akreditaci podle zákona o vysokých školách (to jest zejména tehdy, pokud je studium realizováno na území ČR, s českými vyučujícími a cíleno převážně na české studenty a kromě využití akreditace vysokoškolské instituce cizího státu není v žádném případě prokazatelné žádné vědecké a pedagogické spojení s „domácí“ institucí).

Výsledky provedeného dotazníkového šetření mezi studenty svědčí o organizačně dobře fungující instituci s propracovaným schématem organizace výuky, jasně formulovanými požadavky pro absolvování předmětu a dostatečným zázemím pro studium. Do budoucna je nicméně nutno zlepšit administraci hodnocení kvality výuky, stejně tak je třeba se důsledněji zabývat možnostmi rozšíření prakticky a jazykově zaměřených volitelných profilujících předmětů.

AK se domnívá, že Právnická fakulta Západočeské univerzity v Plzni má vnitřní potenciál a podmínky pro úspěšnou realizaci bakalářského stupně studia, magisterské studium vykazuje již značné nedostatky zejména z hlediska personálního zaměření a odborné aktivity fakulty, u doktorského studia v současnosti již nejsou naplněny základní kritéria pro doktorský studijní program (personální zabezpečení, vědecká činnost pracoviště). Fakultě chybí systém vnitřního hodnocení, který by byl schopen upozornit na problémy a vedl k dynamickému rozvoji fakulty, převládá operativní řízení a chybí dlouhodobější koncepce, která by se opírala o důkladnou analýzu vývoje fakulty.

Doporučení pro vedení fakulty a vysoké školy:

- 1) Rozšířit nabídku volitelných předmětů orientovaných na cizojazyčnou průpravu. Zvážit, zda početní prahy u volitelných předmětů nezesnadňují profilaci studentů. Zvýšit povědomí u studentů o možnosti výuku hodnotit. Zvážit možnost seznámení studentů s výsledky evaluací a s tím souvisejícími opatřeními, která byla přijata – vytvoření zpětné vazby ve vztahu k hodnotiteli. Zvážit alternativní způsob hodnocení mimo systém STAG, který by jednoznačně zajistil anonymitu hodnotitele. Zlepšit elektronickou komunikaci

- studijního oddělení se studenty. Rozšířit úřední hodiny studijního oddělení, případně nabídnout studentům kombinovaného studia alternativní komunikační kanál.
- 2) Upravit podmínky pro přijímací řízení pro absolventy bakalářského studia právní specializace do magisterského studia *Právo a právní věda* tak, aby byly součástí vnitřních předpisů Fakulty právnické Západočeské univerzity v Plzni, veřejně přístupné a vztahovaly se na všechny absolventy daného studia ze všech škol v ČR.
 - 3) Při stanoviscích k nostrifikacím sledovat, zda nedochází k pokusům obcházet akreditační podmínky v ČR, tj. zda kvalita odpovídá požadavkům, zejména pokud se jedná o instituci, která přímo působí v ČR, a jde o nostrifikace vzdělání nikoli jednotlivcům, ale celým ročníkům absolventů. Zabránit možnosti zneužití jména univerzity různými prohlášeními apod., které slouží k „reklamním“ účelům jiné instituce.
 - 4) Zhodnotit průběh celoživotního vzdělávání, zejména z hlediska organizace přímé výuky (efektivita a jednorázové zátěže), poměrů přímé a nepřímé výuky, kvality výuky vzhledem k tomu, že značná část absolventů přestupuje pak do bakalářské formy studia. Vnitřní hodnocení průběhu celoživotního vzdělávání a navržená opatření předložit Akreditační komisi do května 2009.
 - 5) Věnovat pozornost personálnímu zabezpečení. Předložit návrhy na opatření – perspektivy zvyšování kvalifikace klíčových pracovníků fakulty (obhajoby doktorských prací, habilitace a jmenovací řízení) s uvedením předpokládaného data průběhu daného řízení (v rámci tříleté perspektivy), vytvoření podmínek pro kmenové pracovníky, jejichž působení na jiných pracovištích bude pouze marginální (tj. nepřesáhne poloviční úvazky) a kteří se budou výrazně podílet na vědecké a výzkumné činnosti pracoviště, a tvořit tak základní pedagogicko-výzkumné jádro fakulty.
 - 6) Výrazně zvýšit vědeckou a výzkumnou činnost fakulty. Stanovit priority výzkumu, které by do budoucna mohly přispět k získání kvalitních grantů.
 - 7) Při obhajobách disertačních prací dbát na kvalitu oponentů i oponentských posudků. Komise musí být složené z odborníků z daného oboru.

Doporučení k akreditaci studijních programů

- 1) Bakalářský studijní programu *Právní specializace* má akreditaci s platností až do 1. června 2012. Není proto prozatím třeba platnost akreditace prodlužovat.
- 2) U magisterského studijního programu *Právo a právní věda* AK doporučuje prodloužit platnost akreditace o 4 roky. AK však zároveň upozorňuje na řadu významných nedostatků zejména v personálním zabezpečení a požaduje, aby Fakulta právnická Západočeské univerzity v Plzni ve smyslu § 85 odst. 1 zákona o vysokých školách nedostatky odstranila a předložila kontrolní zprávu do konce dubna 2009. V případě, že by nedošlo k jejich odstranění, bude AK navrhopat ve smyslu § 85 odst. 2 písm. a) zákona o vysokých školách MŠMT omezení akreditace spočívající v zákazu přijímat ke studiu uchazeče.
- 3) U doktorského studijního programu *Teoretické právní vědy* shledala AK závažné nedostatky spočívající zejména v nedostatečném personálním zabezpečení a nedostatečné související vědecké a výzkumné činnosti na fakultě. Vzhledem k tomu AK navrhuje prodloužit platnost akreditace o 4 roky pouze na dostudování stávajících studentů a zároveň ve smyslu § 85 odst. 2 písm. a) zákona o vysokých školách navrhuje MŠMT omezení akreditace spočívající v zákazu přijímat ke studiu uchazeče. AK doporučuje, aby Fakulta právnická Západočeské univerzity v Plzni zvážila své možnosti a rozhodla, které obory doktorského studia (s ohledem na výše zmíněný rozbor personálního zabezpečení, přijatá opatření a rozbor vědecké činnosti a základních perspektiv dalšího rozvoje vědeckého výzkumu na fakultě a na Ústavu státu a práva AV ČR) se do budoucna pokusí obhájit.